

תנועת הקיבוץ הדתי

כ"ג סיון תשע"א, 25.6.2011

גיליון מס' 264

פרשת קרח

"וַיִּלְנוּ" – מוצדק או מופרך?

מאת הרב יהודה טרופר, שדמות מחולה

בפרשתנו ארבע תלונות, טענות ושאלות של כל העם או חלקו, כלפי משה ואהרן. המעניין הוא שתגובתם של משה ואהרן והקב"ה לארבע הטענות שונה בתכלית זו מזו.

דתן ואבירם טענו כנגד משה: **"כי תשתרר עלינו גם השתרר?!"** (ט"ז, יג), והם נענשו **"ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם"** (ט"ז, לב). בניגוד גמור לכך תלונת העם לקראת סוף הסיפור **"כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות, האם תמנו לגווע?!"** (י"ז, כח) אינה זוכה לעונש ואף לא לגערה או לכעס, אלא דווקא לתשובה המקבלת את הטענה: **"אתה ובניך אתך ... וגם את אחיך מטה לוי ... ושמרו את משמרת אהל מועד ... וזר לא יקרב אליכם"** (י"ח, א-ד) – יוקמו משמרות כהונה ולוויה שיימנעו את גישתם של הזרים אל הקודש שלא כראוי וממילא הם לא ייפגעו ולא ימותו.

לעומת שתי טענות אלו הזכות למענה חד משמעי, לטובה או לרעה, הרי ששתי תלונות אחרות (נפרטם להלן) זוכות למענה מורכב, מענה שיש בו ענישה יחד עם הוכחת האמת ולבסוף אף אות לדורות.

ננסה לברר את משמעות הטענות השונות ודרך להבין הן את התגובות השונות בפרשה והן את הלקח לדורות.

מצב קיצוני אחד הוא כאשר יש תלונה חסרת כל בסיס, שכל כולה קנטרנות לשמה וניסיון לעורר מריבה ללא עילה אמיתית. כזו היא טענתם של דתן ואבירם כנגד מנהיגותו של משה: **"כי תשתרר עלינו גם השתרר?!"**, טענה שגם העם מבין שהיא שקר ללא רגליים, וממילא אין צורך להפריך טענה זו אלא רק להעניש ובחומרה, את המתלוננים.

מן הצד השני, יש מצבים בהם התלונה היא בקשת אמת ברורה וחיפוש אחר פתרון ראוי למציאות קשה. כזו היא טענת העם החושש שמא כל קירבה למשכן תוביל למוות, כפי שהתרחש זה עתה עם המתלוננים. במקרה זה העם זכאי לתשובה עניינית, ואכן ה' עונה שיש צורך בהצבת משמרות שיימנעו קירבה שאיננה ראויה, וימנעו את מות העם.

מצבי הביניים מורכבים יותר. יש תלונות בעלות פנים כפולות, מן החוץ הן נראות כבקשת אמת צרופה, אך לפני ולפנים המתלונן פועל מתוך אינטרסים אישיים שאינם ראויים. כזו היא טענתם של מאתיים וחמישים האנשים שטענו טענה שלכאורה מתקבלת מאד על הדעת: **"כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'?!"** (ט"ז, ג). בקשה הנראית כלפי חוץ כבקשת שוויון בפני ה', אך מאחורי בקשת השוויון מסתתר רצונם האישי להיות מקטירי קטורת. ממילא יש צורך הן להענישם על כוונתם הנסתרת והחתרנית, והן להוכיח לעם מיהו הראוי להיות שליח ה' להקטרת הקטורת. העונש וההוכחה באין כאחד – שרפתם באש הקטורת היא מחד עונש ומאידיך הוכחה שהם אינם ראויים להקטרה זו.

תלונה נוספת הדומה במקצת היא טענת העם כלפי משה ואהרון: **"אתם המיתם את עם ה'!"** (י"ז, ו). יש אמת בכך, שהרי משה ואהרון הם אלו שהובילו את המהלך שהוביל למיתת 250 מקטירי הקטורת ולמיתת דתן אבירם וכל אשר להם. אולם עם ישראל לא ציין זאת כעובדה, אלא כהאשמה! זו תלונה המבוססת על מניפולציה של מקרה קשה והטייתו להאשמה שאינה נכונה. גם כאן העונש וההוכחה באים כאחד. שהרי בעת המגפה אהרון ניסה בכל כוחו לעצור את העונש בעזרת הקטורת, ובכך הוכח שאהרון חפץ להציל את העם, והמתת 250 מקטירי הקטורת לא נבעה מרצון אישי ואינטרסנטי של אהרון ומשה אלא מרצון ה'.

המציאות המורכבת של מתח בין מנהיג למונהג, ובין מנהיג בפועל לאדם השואף לכס המנהיגות, היא נחלת כל הדורות כולם. במחלוקתם של קרח ועדתו כנגד משה ואהרון, ניתן למצוא מדדים אחדים שמחדדים את המבט הראוי על מחלוקות מנהיגות.

הרב יהודה טרופר, נשוי לציפי, אב לשישה ילדים, גר בשדמות מחולה.
רב ביה"ס וסגן מנהלת ביה"ס היסודי שק"ד קיבוץ שדה אליהו, מלמד תנ"ך במדרשת עין הנצי"ב.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il